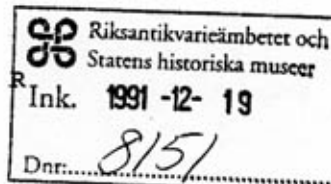

Landskap: Småland
Kommun: Kalmar
Församling: Kalmar
Område: Kvarnholmen
Fastighet: Borgmästaren 9

Tillägg till beslut om byggnadsminnesförklaring enligt kulturminneslagen

Fastigheten Borgmästaren 9 förklarades för byggnadsminne enligt dåvarande byggnadsminneslagen den 22 november 1973. Skyddsföreskrifterna enligt detta beslut omfattar endast byggnadernas exteriörer och gårdsmiljön. I samband med ett ombyggnadsförslag i början av 1990 och kommunens planer på en försäljning av fastigheten har även frågan om ett skydd för byggnadernas inre aktualiserats. Kommunen har den 31 januari 1991 beretts tillfälle att före den 31 mars 1991 lämna synpunkter på ett förslag till utökade skyddsföreskrifter. Kommunen har inte inkommit med något svar.

HISTORIK

När Kalmar stad flyttades till Kvarnholmen omkring 1650 ritade Nikodemus d ä och Johan Wärnschöld en stadsplan med små tomter för hus med gavlarna mot gatorna och påbud utfärdades att detta skulle följas. Detta åtlöydes dock inte i någon större utsträckning. I stället utvecklades den hustyp som sedan blivit utmärkande för Kalmar och som väl representeras av Borgmästaren 9 - ett nästan kubiskt hus i två våningar med kvadratisk grundplan och med ett högt, brant pyramidalt valmtak med takkupa med hissboom över mittaxeln. Borgmästaren 9 är troligen också Kalmars äldsta större trähus som finns bevarat i relativt utsprunghligt skick.

De trånga tomterna som endast medgav 3-5 fönsteraxlar gjorde det svårt att åstadkomma en axial gruppering av fasaden. Fasaden är således asymmetrisk med portalen i en sidoaxel. Mittaxeln markeras i stället av takkupan med hissboomen. Portalen över inkörsporten, som byggdes igen av J Fred Olsson 1909, kröns av ett profilerat överstycke med tandsnitt, buret av "barocka" starkt krökta konsoler.

Fönstren har inga foder utan kantas på sidorna av två locklister som har komponerats in i själva fönsteromfattningen.

Panelen är mot gatan målad med oljefärg i en grön nyans. Mot gården är fasaden däremot målad med falu rödfärg.

Inne på gården upptas bortre änden av en loftbyggnad med öppen svalgång. Denna tros vara från 1600-talet och är för Kalmar unik. Troligen är den flyttad från landsbygden till Kvarnholmen.

Märklig är den utgrävda källaren under med pelare som bär upp loftbodens ena halva. Loftbyggnaden inrymmer bland annat en stor bakugn.

Husets fasta inredning har framförallt präglats av J Fred Olson, Kalmars stadsarkitekt under åren 1904-1937. Olson bebodde huset i början av detta sekel och genomförde 1909 den senaste större om- och tillbyggnaden av huset. Planlösningen är dock i stort intakt med undantag av den igenbyggda inkörsporten.

MOTIVERING

Borgmästaren 9 är ett av de allra första husen som byggdes på Kvarnholmen på 1600-talet. Det har kompletterats med detaljer och moderniserats under 1700-talet och i viss mån 1800-talet, men framförallt under den första tiden av 1900-talet, då J Fred Olson bodde i huset. Huset har trots vissa förändringar bevarat sin ursprungliga, ålderdomliga karaktär, både vad gäller planlösning, helhet och detaljer. Interiören är i stort sett oförändrad från ombyggnaden 1909. Inte bara den berömda stadsarkitekten J Fred Olsson har bott i huset, utan även flera andra kända Kalmarfamiljer. Huset har också ett betydande värde för stadsbilden.

Det ovan framförda sammantaget innebär att fastigheten Borgmästaren 9 både vad avser exteriör som interiör besitter ett så betydande kulturhistoriskt värde att den är att anse som synnerligen märklig.

BESLUT

Med anledning av vad som framkommit i ärendet anser länsstyrelsen att en ändring innebärande utvidgning av skyddsföreskrifterna för fastigheten måste ske. Med stöd av 3 kapitlet 2 § kulturminneslagen fastställer länsstyrelsen följande skydds-föreskrifter som inte avses innebära att pågående användning av fastigheten försvåras:

1. Byggnaderna inom röd begränsningslinje på bifogad karta (bilaga 1) får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I byggnad nr 1;s inre får inte sådana åtgärder vidtagas som medför ingrepp i befintlig rumsindelning, stomme, skorstensmur eller fast inredning. Vad som avses med fast inredning framgår av bilagda beskrivning (bilaga 2) med tillhörande planritning (bilaga 3).
3. I byggnad nr 2;s inre får inte sådana åtgärder vidtagas som medför ingrepp i befintlig rumsindelning, stomme, skorstensmur och bakugn. Åtgärder får ej heller vidtagas som innebär ingrepp i äldre fast inredning.
4. Källare under båda husen får ej byggas om eller på annat sätt förändras.

Lat Kalmar: Amskvarnsvärd/3510-90 1991-12-17

Lat H
F2
brev
91-10

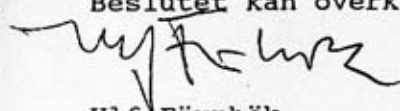
5. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller eller det kulturhistoriska värdet minskar. Således skall alla underhållsåtgärder utföras på ett sätt som är anpassat efter det material och den teknik med vilken byggnaderna uppfördes.
6. Gården mellan byggnaderna får inte ytterligare bebyggas och skall hållas i sådant skick att dess utseende och karaktär inte förvanskas.

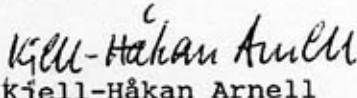
Länsstyrelsen kan enligt 3 kapitlet 14 § kulturminneslagen lämna dispens från ovannämnda föreskrifter om ändringen anses nödvändig för att byggnaden skall vara till nytta eller om andra särskilda skäl finns för en ändring.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar i fråga om underhåll och vård av byggnader och omgivande område. Länsstyrelsen erinrar om att för fastigheten gäller även 2 kapitlet kulturminneslagen om fornminnen.

Enligt 3 kapitlet 21 § samma lag gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

./ Beslutet kan överklagas hos kammarätten, se bilaga 4.

Ulf Färnhök

Kjell-Håkan Arnell

Bilagor

1. Karta
2. Byggnadsbeskrivning
3. Planritning
4. Hur man överklagar

Kopia

Kulturmiljöenheten + bilaga 1-3
Kalmar läns museum
Riksantikvarieämbetet, Byggnadsavd. + bilagor
Inskrivningsmyndigheten vid Kalmar tingsrätt + bilaga 1-3
Kalmar kommun, byggnadsnämnden, + bilaga 1-3
Kalmar kommun, kulturnämnden, + bilaga 1-3
Kalmar kommun, fastighetsnämnden + bilaga 1-3
Kalmar kommun, näringslivskontoret + bilaga 1-3
BM-reg

HUR MAN ÖVERKLAGAR HOS KAMMARRÄTT

Om Ni är missnöjd med länsstyrelsens beslut kan Ni överklaga detta hos kammarrätten i Jönköping. Det gör Ni genom en skrivelse till kammarrätten, men Ni lämnar/skickar skrivelsen till länsstyrelsen i Kalmar.

Tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets nummer (diarienumret). Redogör för dels varför Ni menar att länsstyrelsens beslut är felaktigt och dels vilken ändring i beslutet Ni vill ha.

Länsstyrelsen måste ha fått Er skrivelse inom tre veckor från den dag Ni fick del av länsstyrelsens beslut, annars kan Ert överklagande inte prövas.

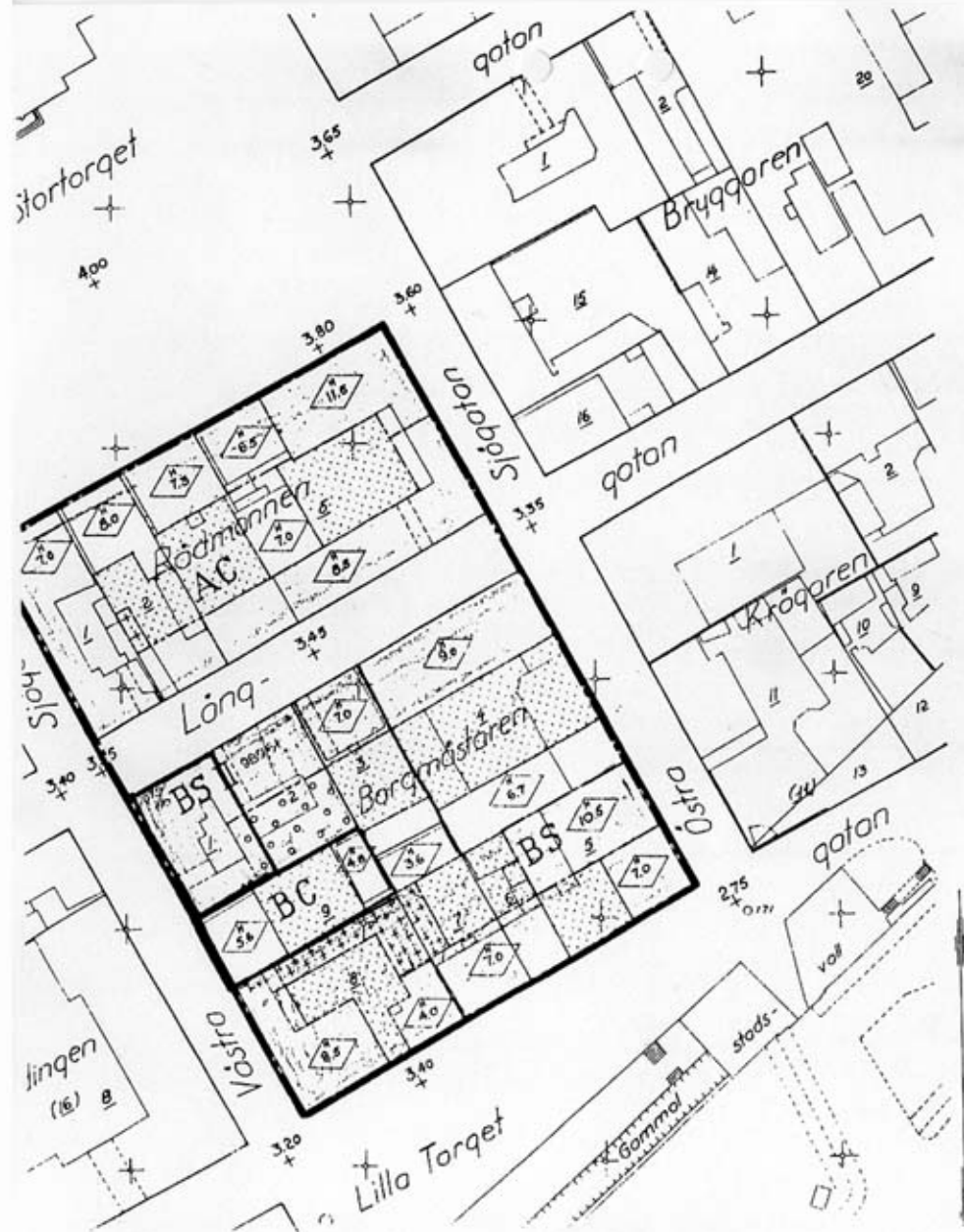
Ni undertecknar skrivelsen och uppger namn, personnummer, postadress och telefonnummer.

Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Ert överklagande, så bör Ni skicka med detta.

Ni kan anlita ombud att sköta överklagandet åt Er.

Observera att Er skrivelse skall lämnas/skickas till länsstyrelsen, Malmbrogatan 6, Kalmar. Postadressen är 391 86 Kalmar.

För ytterligare upplysningar kan Ni vända Er till länsstyrelsen.

- stadsplaneqräns
- gällande stadsplanelinje
- områdesqräns
- bestämmelseqräns
- tomt- och annan gränslinje ej avsedd att fastsättas
- allmän plats, gata
- mark för allmänna ändamål
- mark för bostadsändamål, slutet byggnadssö
- område avsett att bibehållas som kulturrese
- område för terrass- och gårdsöverbyggnad
- område som endast villkorligt får bebyggas
- område som ej får bebyggas
- byggnad
- antal våningar
- högsta byggnadshöjd
- registerbeteckningar.
- å marken befintlig gathöjd.

Tillhör Kungl. Maj:ts beslut
den 27 maj 1949
Stockholm i Kommunikationsdepartementet
Ex officio:
Nils Aurén.

Bestyrkes:

B:1.1

Utdrag ur förslag om skyddsbestämmelser för kv. Bergmästarna 9
utarbetade av Kalmar läns museum.

KOMMENTAR

I byggnaden får inte sådana åtgärder vidtagas som medför ändring av planlösning i byggnaden.

Underhållsåtgärder

Underhållsåtgärder som berör exteriören, såsom ommålning samt reparation av skorstenar, tak, brädfodring, fönster och stensockel, liksom underhåll av äldre fast inredning skall utföras på sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar. Detta innebär:

- 1) att taket som täcks av 1 kupigt lertegel måste få en översyn av brädklädsel, papp- och läkt med byte av skadade delar.
- 2) att skorsten ovan tak möjligen måste ommuras och putsas med kalkputs.
- 3) att allt plåtarbete skall utföras enligt Raä:s anvisningar.
- 4) att grunden skall renknäckas, kalkputsas och eventuellt strykas med tjära.
- 5) att väggpanelen skall putsas med ilagning av skadade delar. Att befintlig färg skall analyseras för att få bekräftat att linoljefärg använts vid senaste målningstillfället. Därefter skall fasaden rengöras och målas med linoljefärg.
- 6) Fönster justeras enligt metod "fönsterhantverkarna", rengöras och målas med linoljefärg.
- 7) Ytterdörrar justeras och målas som ovan.
- 8) Golv. Där dessa skall åtgärdas skall parkettgolven slipas och oljebehandlas. Furu- och grangolv kalklutbehandlas samt såptvättas enligt anvisning.

1A, 1D, 1E, 1F, 2A, 2B, 2C, 2D.

I byggnaden får inte sådana åtgärder vidtagas som medför ändring av fast inredning. Härmed avses.

Rum 1 A:	Parkettgolv, paneltak, spegeldörrar med foder, golvsockel, bröstningslist, fönster med foder.
Rum 1 B:	Panelvägg, paneltak, överljusfönster. Rödfärgad väggpanel sparas rödfärgad.
Rum 1 C:	Paneltak, spegeldörrar, fönster. Ringsignallåda bevaras.

Rum 1 D:	Parkettgolv, bjälktak, tapet på väggar, spegeldörrar med foder, beslag + lås, golvsoclel, bröstningslist, fönster med foder, väggfast bank.
Rum 1 E:	Parkettgolv, bjälktak, golvsoclel, bröstningslist, spegeldörrar med foder, fönster med foder.
Rum 1 F:	Parkettgolv, planktak med taklist, spegeldörrar med foder, golvsoclel, fönster med foder.
Rum 1 G:	Bjälkar i tak, spegeldörrar med foder, golvsoclel, fönster med foder.
Rum H serveringsrum:	Paneltak med hålkälslist, spegeldörrar med foder. Skåpinredning.
Rum 1 + 2 A trappuppgång:	Trappa, handledare, tapet på vägg, golvsoclel, taklist.

Övre våningen

Rum 2 A:	Brädgolv, bjälk-planktak, bröstningspanel, golvsoclel, taklist, trappräcke, spegeldörrar med foder, fönster med foder, alkovtapet, säng, skåp, golvsoclel, fönster med foder.
Rum 2 B (sal)	Brädgolv, bjälktak, kakelugn, golvsoclel, fönster med foder, spegeldörrar med foder.
Rum 2 C (sovrums):	Brädgolv, fältindelad tak, spegeldörrar med foder, tapet, golvsoclel, bröstningslist, fönster med foder, kakelugn (evt byte).
Rum 2 D (sovrums):	Brädgolv, bjälktak, spegeldörrar med foder, golvsoclel, bröstningslist, fönster med foder.
Rum 2 E (badrum):	Fönster med foder.
Rum 2 F:	Spegeldörrar med foder.
Rum 3 A	Trappa. Trappräcke. Flaggstång. Dörr. Dörrfoder.
Rum 3 B	Fönster. Dörr. Dörrfoder.

Rekommendationer

Länsmuseet anser inte att ett öppnande av portgång vid gården bidrar i någon nämnvärd grad till gårdens tillgänglighet, detta i jämförelse med vad man förlorar vid öppnandet.

Gatunivån är belägen nära en meter under förstugolvet. En viss stigning blir därför nödvändig, samtidigt som trappan från hall mot tambur (portgång) kommer att förlängas ytterligare tre steg uti portgången. Detta medför att passagen förbi trappan kan nyttjas till en barnvagnsbredd samt till cykelgenomfart.

Gården har idag en smal utgång mot Kv. Borgmästaren 7, där bl a sopor hämtas. Vid besiktning av gårdstomten på Kv. Borgmästaren 8, visar en öppen port mot Kv. Borgmästaren 9 att en öppning i portens norra vägg skulle kunna möjliggöra en bättre tillgänglighet utan att för den skull äventyra den

känsliga miljön i Borgmästaren 8. Framkomligheten skulle inte bli större än vid en öppning av portgången, men mindre skada skulle åsamkas. Efter renovering av gårdens loftbod skulle även denna byggnad delvis kunna göras tillgänglig för Kalmarbor och sommarturister.

Vid renovering av fönstren rekommenderas en totalöversyn typ "fönsterhantverkarna". Vid eventuell skada på båge eller karm får endast skadad del bytas ut.

Vid målning av snickerier bör äldre målarfärg och spackel bortskrapas på foder, bröstningslister, socklar, takbjälkar-bräddor och dörrar. Profilerna har delvis igenfyllts och bör nu återställas.

Golvets behandling måste diskuteras från rum till rum. Parkettgolven kan med fördel slipas och oljehandlas. Bräddgolven kan eventuellt slipas eller rengöras samt kalk-såpa alt. lut-såpa alt. oljehandlas.

Vid borttagande av "öppen spis" i rum 1 E, kan en anpassad spis eventuellt rörspis insättas.

En eventuell dörröppning kan tillåtas mellan rum 1 F och rum 1 G.

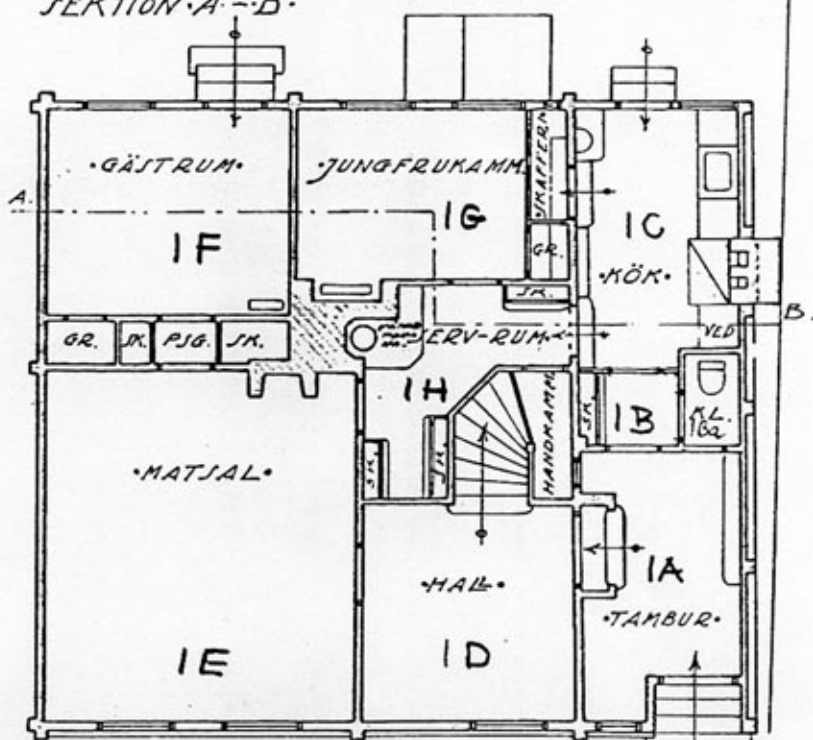
Befintligt kök kan återflyttas till rum 1 G. Härvid friställes rum 1 C, som med fördel kan användas till groventré, tvätt- och garderobsutrymmen m.m.

•RITNING•TIL•FÖRÄNDRING•AV•HUS•
 •Å•TOMT•N^o115•KVARNHOLMEN•I•KALMAR•

SEKTION A-B

•BOTTENPLAN•

Kalmar
 i Marj.
 J. Fred. C.

Godkend av Byggnadsnämnden 22/3 1903

ÖVERVÅNING

